

KARTLÄGGNINGEN PÅ ÅLAND tredje sektorn

Ett frågeformulär med följande frågor har sänts ut till ett urval åländska föreningar under tidsperioden december 2008 till februari 2009.

1. I vår förening/organisation finns möjlighet till följande:

☐ volontärarbete	☐ fri bildning
☐ frivilligarbete	☐ icke-formell utbildning
☐ föreningsarbete	☐ informellt lärande
2. Beskriv föreningen kort, mål, syfte, arbetssätt, aktiviteter, målgrupp.
3. Hur gör Ni idag för att ge arbete/uppdrag i tredje sektorn ett värde? Hur kan organisationerna/föreningarna påvisa lärandet och kompetensen i den egna föreningen?
4. Hur ska en person presentera vad den lärt sig i förenings/frivilligarbetet? Vilka tips och råd ska man ge?
5. Hur har er organisation uppfattat behovet av ett verktyg för validering av kompetens erhållen inom tredje sektorn? Finns det ett behov av ett verktyg och i vilken form?
6. Övriga kommentarer

Urvalet gjordes från Folkhälsans föreningskalender 2008. Tanken var att urvalet skulle representera alla delar av det åländska föreningslivet. De föreningar som valdes ut skulle uppfylla åtminstone 3 av följande 5 krav: det skulle finnas en anställd, föreningen ska ha någon form av regelbunden kursverksamhet, det ska finnas möjlighet till förtroendeuppdrag, frivilligt arbete eller volontärverksamhet. Nyckelbegreppen definierades enligt följande:

- tredje sektorn är det övriga utöver näringsliv och offentliga sektorn ss. föreningar och organisationer, samt organisationer inom den fria bildningen.
- volontärarbete är engagemang och ideellt arbete av heltidskaraktär under en avgränsad period.¹
- frivilligarbetare är en person som engagerar sig frivilligt vid sidan av sitt arbete eller sina studier någon timme i veckan eller liknande²
- föreningsarbete kan ses som att föreningen erbjuder den aktiva möjligheten att ha styrelse- och andra förtroendeuppdrag.
- fria bildningen är folkhögskolor, medborgarinstitut, studiecentraler och idrottsutbildningscentren.
- icke-formell utbildning är all organiserad utbildning som äger rum utanför det formella utbildningssystemet så som vissa arbetsmarknadsåtgärder, folkbildning och kurser i föreningslivet
- informellt lärande kallas de omedvetna läroprocesser som sker utöver organiserad utbildning i andra sociala sammanhang, till exempel i umgänge med familj och vänner, via fritidsintressen och i föreningsliv.³

Orsaken till att projektet valde att vända sig till föreningar med anställda var att sannolikheten att föreningen hade god dokumentation, goda rutiner och någon som kunde ta sig an frågeformuläret var större än om föreningen enbart vilade på frivillighetens engagemang. Om projektet hade haft mer tid för denna typ av undersökande arbete kanske man hade tagit sig an uppgiften på annat sätt. En del föreningar har arbetat med formuläret på egen hand, andra har begärt att projektassistenten skulle

¹ Nationell rapport avseende Sveriges arbete för att nå Europeiska unionens gemensamma mål för volontärverksamhet, Integrations- och jämställdhetsdepartementet Ungdomspolitiska enheten, Januari 2007, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/08/55/72/7b5146da.pdf>, s. 3.

² Ibid, s. 4.

³ Uppdrag validering: uppvärdera ungas ideella engagemang, Berätta vad du gör, visa vad du kan! vad du lär dig och vilka kompetenser utvecklar du som aktiv i en organisation? Hur du kan visa värdet av ditt ideella engagemang? Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer 06.03.2006, http://www.valideringsdelegationen.se/valideringsstod/pdf/lసు_oppdrag_validering.pdf, s. 16.

träffa verksamhetsledaren eller styrelsen för vidare diskussion. Detta har varit positivt då föreningarna visat intresse och projektet har haft möjlighet att presenteras ytterligare.

Vilka föreningar har svarat?

Sammanlagt har 17 frågeformulär lämnats in av 28 (+ 6 från den fria bildningen) utsända. I några fall har frågeformuläret sänts till takorganisationen, vilken sedan sänt vidare till sina medlemsorganisationer. I vissa fall har medlemsorganisationerna svarat direkt, ibland har takorganisationen tagit sig an att svara för samtliga medlemmar. En del föreningar har meddelat att arbetet med projektet är intressant, men att man i detta skede väljer att inte svara men att man gärna tar del av projektets fortsatta arbete. Av de 17 svaren kommer 2 från den fria bildningen, 3 från idrotten, 9 från olika intresseföreningar och 3 från ungdomsföreningar. Denna fördelning kan tyckas skev, men det beror på huruvida det finns en takorganisation och huruvida takorganisationen valt att svara på frågorna, sänt ut dem till medlemsföreningarna eller både och.

Vilka möjligheter till engagemang finns det i föreningarna / organisationerna?

Samtliga av de föreningar som svarat på enkäten ger möjlighet till någon form av föreningsarbete i form av styrelse eller förtroendeuppdrag. Flera föreningar har svarat att det förekommer fri bildning i form av kursverksamhet och utbildning i föreningen, samtidigt som resten svarat att det förekommer icke formell utbildning, även då i form av kurser och utbildningstillfällen inom den egna föreningen eller riktat till något särskilt uppdrag. 1. Många föreningar ger möjlighet till frivilligarbete, men konstaterar även att allt färre ställer upp på denna form av ideellt arbete idag jämfört med tidigare. Förvånansvärt få, enbart 3-4 av de som svarat menar att det förekommer informellt lärande i föreningen.

Vilka mål, syften, arbetssätt , aktiviteter och målgrupper har föreningarna?

mål och syften:

- arbete, sysselsättning, integration
- hållbar utveckling, återanvändning och återvinning, fred, rättvisa, biståndsarbete, samhällsintresse, öppenhet och demokrati
- idrott och motion av olika slag och på olika nivåer
- information och opinionsbildande
- intresseorganisation för viss målgrupp
- räddningsarbete

arbetsätt och aktiviteter:

- utbildning, exkursioner, föreläsningar, utställningar, kurser, läger

målgrupp:

- barn
- ungdomar
- vuxna
- kvinnor

Hur gör föreningarna idag för att ge arbetet i tredje sektorn ett värde?

I svaren på frågan om hur föreningarna idag ger arbetet i tredje sektorn går det att se två trender; egenintresse och specialbehandling.

I en del föreningar ger aktiviteten individen ett värde i sig. De har ett intresse och tycker att de får ut något av att vara aktiva, i vissa fall kanske det minskar känslan av maktlöshet och skapar en känsla av att man är med och påverkar. Det är engagemanget som ger värdet. I de föreningar där man arbetar praktiskt ser man nyttan i att hela tiden lära sig mera och öka sin kompetens på området genom föreningsengagemanget. I andra föreningar där det sker ideellt arbete ser man deltagandet som lärdom för livet, till exempel genom styrelsearbete och att man här får insikt i hur en styrelse med allt vad det innebär fungerar. Frivilligt arbete leder ofta till större engagemang och vilja att ta ansvar – egenskaper som såväl individen som samhället i stort har nytta av.

Vissa föreningar väljer att visa uppskattning till de aktiva medlemmarna genom att låta dem delta i kurser som ger olika behörigheter. Det förekommer även stipendier, pris eller utmärkelser för personer som utfört goda prestationer eller länge och förtjänstfullt deltagit i föreningens frivilligarbete. Uppskattning för engagemang kan även visas genom rabatt på medlemsavgiften eller biljetter till särskilda evenemang.

Hur kan organisationerna påvisa lärandet och kompetensen i föreningen?

De föreningar som svarat arbetar på lite olika sätt när det gäller att påvisa lärande och kompetens i föreningarna. Flera har redan kommit rätt långt med olika former av databaser där det finns medlemsregister, kursinformation och -deltagande, när man haft vilket uppdrag och liknande. I vissa fall är dessa databaser nationella, i andra enbart för föreningarna. *I dagsläget är det intressant att se vilka program/databasupplägg som skulle vara intressanta för tredje sektorn på Åland. Det behöver itne nödvändigtvis vara samma för alla, men att alla har tillgång till att välja det program som är anpassat för den föreningsformen, till exempel kunde kanske alla idrottsföreningar använda sig av samma databas.*

En del föreningar arbetar aktivt med reflektion i verksamheten, där kurser kontinuerligt utvärderas och resultaten presenteras. Vid större evenemang arrangeras briefingsessioner där det diskuteras hur evenemanget ska genomföras och efter utfört uppdrag hålls en debriefingsession där man diskuterar vad som gått bra, vad som kunde förbättras och hur.

Hur ska en person visa vad den lärt sig i föreningen?

Helt konkret kan man säga att individen ska visa vad den lärt sig genom praktisk handling. I de fall där det inte är möjligt kan personen visa cv och intyg. För att öka värdet kan personen utvärdera sitt engagemang och föreningsaktivitet, vad den gjort, vad den lärt sig och vilken nytta personen haft av denna kunskap i vidare livet. Ofta visar stort engagemang sig även i god social kompetens.

Det fanns även en åsikt att arbetsgivare bör ha viss insyn i vad ett föreningsengagemang och eventuellt styrelseuppdrag innebär, t ex att man vågat ta ansvar, fått insikter i hur en förening arbetar, vilka regler som gäller för en förening, hur ett styrelsemöte går till, hur verksamhetsåret är upplagt med föreningsmöten, verksamhetsberättelser, bokslut etc. Det är kunskaper som man inte tillgodoser sig genom utbildningar. Föreningsengagemang visar även vilka områden personen är intresserad i och ger individen naturliga nätverk.

Vilka tips och råd ska man ge?

- föra en egen detaljerad meritlista/cv där man samlar samtliga förtroendeuppdrag man haft, under vilken tidsperiod, en kontaktperson, kort beskrivning av uppdrag och förening, hänvisa till föreningens officiella handlingar så som stadgar, verksamhetsplan och -berättelse
- Förutom faktiska arbetsmoment/-uppgifter bör det även framgå vilka mer subtila moment och kunskaper som arbetet har inneburit, t.ex. god förhandlingsteknik, förmåga att tala inför publik, organisationsförmåga, stresstålighet, kreativitet, förmåga att ha flera bollar i luften samtidigt m.m.
- cv:n kan vara elektronisk, men allt ska kunna styrkas med korrekta intyg och/eller referenspersoner
- begära intyg/omdöme över sina insatser och få referenspersoner
- se över meritlistan och lyfta fram de relevanta erfarenheterna vid jobbsökande och kontakta eventuella referenspersoner att arbetssökandet är aktuellt.

Hur har föreningarna uppfattat behovet av ett verktyg för validering av kompetens erhållen inom tredje sektorn?

Svaret på denna fråga kan klassificeras i fyra klasser; det finns inget behov av ett verktyg, inte uppfattat ett behov, inte uppfattat ett behov med det kunde nog vara bra om det fanns ett, och det bör finnas ett verktyg.

Det finns representanter från den tredje sektorn som anser att det inte finns ett behov för ett verktyg och inte heller ska finnas ett verktyg för validering av kompetens från tredje sektorn. Dessa anser att den tredje sektorn representerar frivillighet och att den ska vara tröskellös och tillgänglig för alla.

Majoriteten av de som sânt in frågeformulären svarar att de inte sett ett behov för ett verktyg, men att det kanske nog skulle vara bra om det fanns ett. Ett gemensamt skulle lyfta föreningsengagemang som en merit, resurs och kompetenshöjare. Ett förslag är att verktyget kunde klassificera föreningskompetenser utifrån verksamhet så som teoretisk/praktisk, för ungdomar/vuxna etc.

En förening har uppgett att det finns ett behov och att det ska finnas ett verktyg.

Vilken form/verktyg?

Bland svaren efterlyses närmare riktlinjer för utvärdering af föreningarnas ordinarie verksamhet och projekt i samband med att landskapsregeringen beviljar paf-medel. Det föreslås att det ska genomföras en beskrivning och granskning av den offentliga och tredje sektorns verksamhet så att ansvarsområdena i vissa verksamheter klargörs och att resurserna används på bästa sätt till gagn för målgrupperna. Man önskar även rekommendationer för hur föreningens skriftliga och databaserade material skall arkiveras.

Konkreta förslag som lyfts fram är någon form av föreningshandbok till föreningsfunktionärer, där man kontinuerligt kan fylla i uppgifter om sitt engagemang. Det föreslås även att man kan titta vidare på det erkännandesystem som finns etablerat i Sverige, Open College Network (OCN). Se <http://www.ocn.se/>.

Övriga kommentarer

- "I fall man skapar en självskattningsdel är det viktigt att den är tydlig att fylla i annars riskerar den att bli ytterst subjektiv och svår att jämföra."
- "Finns det möjlighet att sammanställa en idébank över vad som erbjuds inom tredje sektorn, för det kan många gånger vara bra att notera vad som händer inom de olika inriktningarna allmännyttiga, kultur, idrott där man kunde utbyta erfarenheter över "sektorgränserna". Utgående från detta kunde man sedan få ett "verktyg" där man kunde mäta den kompetens som uppnåtts genom uppdrag inom tredje sektorn som kunde överföras till andra områden i yrkeslivet."
- "Idén är annars jätte bra, det skulle också vara bra om gymnasieskolorna uppvärderade föreningsengagemang och uppmuntrade sådant så att den som vill inte alltid ska få frånvaro när de deltar i aktivitet som krockar med skolan. Utan att de ger pluspoäng att vara aktiv"